

AUTORIAUS PRATARMĖ

Ši knyga – ne vieno Kelio istorija, nors ir Kelias, ir istorija joje yra. Ši knyga apie VALIĄ BŪTI ir tikruosius Milžinus, kuriuos sutikau Kelyje. Jų neatpažinsi iš stoto, ne visada jie ir nori būti atpažinti, bet kartais susiduri su jais nejučia, kai kokiam varganame piligriminiame alberge iš visų jėgų stengdamasis užmigti netikėtai pamatai, kaip kažkas gretimame gulte iš visų jėgų stengiasi nenu-mirti iš skausmo. Milžinų skausmas didelis ir jie nelinkę juo dalintis, bet kiek pajėgsiu, pamėginsiu papasakoti ir apie jį, ir apie pačius Milžinus, nors man iki jų kaip iki Mėnulio, o jie tik dalijosi su manimi duona ir vandeniu. Nors knygą rašau pirmuoju asmeniu, iš karto noriu pasakyti, kad tas „aš“ knygoje nesu aš – tas „aš“ galite būti visi ir kiekvienas. Ir neklauskite manęs, kur tas albergas, kuriame Kelyje, ant kokio kalno. Geriau pasakysiu, kad viską išgalvojau ir netikėkite nė vienu mano žodžiu. Neišgalvojau tik pačios kobros lopšinės, ją aprašiau tokią, kokią girdėjau tada, alberge ant kalno, kai iš visų jėgų stengdamasis užmigti netikėtai ją išgirdau...

the 1990s, the number of people in the UK who are employed in the public sector has increased by 1.5 million, from 2.5 million in 1980 to 4 million in 1995. The public sector has become a major employer in the UK, and its growth has been a key factor in the overall growth of the economy.

The public sector has also become a major employer in the UK, and its growth has been a key factor in the overall growth of the economy. The public sector has become a major employer in the UK, and its growth has been a key factor in the overall growth of the economy. The public sector has become a major employer in the UK, and its growth has been a key factor in the overall growth of the economy.

The public sector has become a major employer in the UK, and its growth has been a key factor in the overall growth of the economy. The public sector has become a major employer in the UK, and its growth has been a key factor in the overall growth of the economy. The public sector has become a major employer in the UK, and its growth has been a key factor in the overall growth of the economy.

The public sector has become a major employer in the UK, and its growth has been a key factor in the overall growth of the economy. The public sector has become a major employer in the UK, and its growth has been a key factor in the overall growth of the economy. The public sector has become a major employer in the UK, and its growth has been a key factor in the overall growth of the economy.

The public sector has become a major employer in the UK, and its growth has been a key factor in the overall growth of the economy. The public sector has become a major employer in the UK, and its growth has been a key factor in the overall growth of the economy. The public sector has become a major employer in the UK, and its growth has been a key factor in the overall growth of the economy.

The public sector has become a major employer in the UK, and its growth has been a key factor in the overall growth of the economy. The public sector has become a major employer in the UK, and its growth has been a key factor in the overall growth of the economy. The public sector has become a major employer in the UK, and its growth has been a key factor in the overall growth of the economy.

The public sector has become a major employer in the UK, and its growth has been a key factor in the overall growth of the economy. The public sector has become a major employer in the UK, and its growth has been a key factor in the overall growth of the economy. The public sector has become a major employer in the UK, and its growth has been a key factor in the overall growth of the economy.

Ispanijos gūdumoje, šešių žmonių kaime, kur veikia tik jiems patiems suprantami išgyvenimo būdai, be nediduko albergo, yra ir baras, ir parduotuvė, ir gėrimų bei užkandžių automatas, kapinės ir net bankomatas. Nuostabu! Tačiau baras neveikia, parduotuvė uždaryta nuo pernai, tiesa, užkandžių automatas veikia, bet jis ima tik monetas, kurių bankomatas neduoda, o kapinėse juk monetų neišsikeis! Bet alkis prideda išminties, ir kol kiti piligrimai skėsčiojo rankomis piktindamiesi tokia neteisybe, aš greitomis įvertinau situaciją: taip, aplinkui amžina siesta ir artimiausias miestelis už kokių trisdešimties kilometrų, bet išeitis turi būti! Tik atėjus į albergą mane perspėjo kiekvienas sutiktas: „Rytoj neskubėk! Nusileidimas bus status ir ilgas, akmenų daug, jie nestabilūs, gali būti slidu, ten dažnai piligrimai susižeidžia, pernai gelbėtojų sraigtasparnis čia skrido net keturis kartus.“ Panašių patarimų Santjago de Kompostelos keliuose gauni nuolat, ypač prieš sudėtingesnius etapus. Ar kreipi į juos dėmesį? Nelabai... nes laikui bėgant jie ima skambėti kaip instinktyvus tėviškas rūpestis, kai vaikui išeinant pro duris būtinai turi pasakyti:

— Būk atsargus eidamas per perėją!

Linksmiausia, kad šis visuotinis rūpestis nejučia persiduoda ir tau pačiam. Sutikęs keletą vėliau atėjusių piligrimų žodis žodin

perspėjau ir juos, tik kažkodėl pri-
dūriau, kad gelbėtojų
sraigtasparnis buvo atskridęs šešis kartus. Kodėl? Na... gal
kad jie būtų atsargesni. Žinojau, kad iki vakaro tų sraigtaspar-
nių bus atskridę dar daugiau, nes visi pridės, juk atsargumo ne-
būna per daug! O man buvo svarbiau, kur gavus ko nors už-
kasti, nes, kad ir koks pavojingas Ke-
lias lauktų rytoj, jam
reikės jėgų, tik apie tai kažkodėl niekas neperspėja. Ir staiga
žvelgdamas į senutėlės bažnyčios bokštą atradau trūkstamą
grandį. Bažnyčia nedidelė, stūkso kiek ato-
kia senų medžių
paunksmėje ir, regis, veikianti. Na, bent se-
kmadieniais ten
tikrai turėtų būti laikomos šv. Mišios ir ren-
kamos aukos,
tad monetų jiems neturėtų trūkti. Palikęs besi-
piktinančius
Kelio draugus, už minutės jau beldžiausi į šoni-
nes bažnyčios
duris. Jas atidaręs apsnūdęs vyriškis nusteбęs
žvelgė į mane,
kol aš saldžiai teiravausi ispanų kalba (iš man
žinomų septy-
nių žodžių), ar negalėtų pakeisti pinigų. Nieko keisto, juk
čia nuo užpernai siesta, tad tikrai gali-
ma stebėtis, kad ji
sutrikdyta. Pagaliau vyras susigaudė, ko aš noriu.

— A, taip, žinoma, — atsakė ir kviesdamas į vidų pasiteiravo: —
Užkandžių automalui?

Linktelėjau galva, o jis skaičiuodamas monetas paaiškino,
kad bažnyčia, deja, neveikia, nes kaimas tuštutėlis, jis ją tik prižiūri
ir kaip tik prieš valandą ištuštino užkandžių automato kasą, todėl
ir turi monetų.

— Kaip? — nusteбęs paklausiau. — Automatas priklauso baž-
nyčiai?

— Ne, žinoma, kad ne, juk aš ne kunigas, tik prižiūrėtojas, bet
automatas priklauso man, — atsakė prižiūrėtojas ir su šypsena pa-

sigyrė, kad vakar buvo pelninga diena, nes jam automata pavyko surinkti apie 30 eurų. Visus juos išsikeitęs grįžau prie besibūriuojančių piligrimų pranešdamas džiugią žinią.

— Jis turi daugiau monetų? — nervingai paklausė tikriausiai visiškai peralkęs prancūzas, ir purtęs galvą netikėtai tapau geidžiamiausiu pasaulyje vaikščiojančia pinigų keitykla. Po akimirkos, kai mano rankose liko keturios vieno euro monetos, tylomis net pasidžiaugiau, kad ir peralkę žmonės nėra visai beširdžiai, pagalvoja ir apie kitą, šiuo atveju apie mane. Visu pajėgumu sudūžgė užkandžių automatas, sučežėjo sutraškėjo plėšomi skanėstų maišeliai ir kantriai atstovėjęs eilėje supratau, kad geraširdžiai monetų tai man paliko, bet automatas tuštutėlis! Įsismaginę piligrimai iššlavė tuos riešutukus, traškučius, šokoladinius batonėlius, ir automatas tegalėjo man pasiūlyti dvi alaus skardines po du eurus. Sutinku, alus nebrangus, bet kad aš negečiu... Nežinau, kaip man pavyko 30 laipsnių karštyje susivaldyti ir nepratrūkti, bet savęs tikrai pagailo. Radęs suoliuką, prisėdau pavėsyje prie šalimais amžinoje siestoje dūlančių kapinaičių, kur aptikau ir vandens kolonėlę. Pamaigius pompą plūstelėjo šaltas vanduo, apsiprausiau veidą ir akimirką padelsęs apžvelgiau kapus, dairydamasis, ar nėra naujų. Kodėl? O kas norėtų gerti vandenį su šviežiai palaidotų lavonų atskoniu? Apie tai, kad pernykščių lavonų atskonis turėtų būti ne ką geresnis, žinoma, nepagalvoju. Kabindamas riešukčiomis numalšinau troškulį, bet sotesnis nepasijutau. Dirstelėjau albergo pusėn — ten atokaitoje gulinėjo piligrimai. Albergas mažutis, bet jis šiose apylinkėse vienintelis, tad dieninė trisdešimties eurų apyvarta bažnyčios prižiūrėtoji turėtų

būti beveik garantuota. Nežinia, kodėl jis nenuperka prekių užkandžių automatui už 40 ar 50 eurų? Gal neturi pinigų, svarsčiau ilsindamas kojas ir dairydamasis po skaisčiai mėlyną dangų. Vakare jis pasikeis, naktį žadėjo net krušą. Žvelgiant į skaisčią mėlynę tuo sunku patikėti, juk čia Ispanija, ir atrodo, kad vėlyvą pavasarį tiesiog privalo būti karšta! Bet kai esi beveik pusantro kilometro aukštyje, žinai, kad čia net per pusdienį gali prabėgti visi metų laikai. Vakarop paskutinis dienos piligrimas, senyvas vokiečių storičiausias mano regėtais akiniais, atėjo ne juokais išsigandęs. Jis kuitėsi gretimame gulute ir vis klausinėjo, ar tikrai rytdienos Kelyje kas savaitę atskrenda gelbėtojai.

— Aha, būk budrus, — atsakiau trumpai ir tylomis prunkštelėjau pagalvojęs, kad jeigu kapinaitėse būtų šviežių kapų, tai sraigtasparnių istorija, ko gero, būtų dar spalvingesnė. Naktį dėl alkio sunkiai sekėsi užmigti, klausiausi, kaip pakilo vėjas, jčiau, kad nukrito temperatūra ir pradėjo purkšti lietūs. Žvelgiau į barbenamą buveinės lango stiklą ir supratau, kad ryte bus reikalų. Lietus nestiprus, bet jeigu ir nustotų lyti, takas bus šlapias, o akmenys slidūs. Sraigtasparnio gal ir neprireiks, bet eiti teks tikrai lėtai. Kelyje aš jau vienuolikta diena, kūnas priprato prie krūvio, skrandis prie priverstinio protarpinio badavimo, tik nervina, kad nepavalgęs negali užmigti. Juk kasdien nueinu apie 30 kilometrų! Negi kūnas negali suprasti, kad taupant jėgas jam pačiam geriau būtų miegoti, o ne svaičioti apie maistą?

— Maisto nėra! Supranti?

Aš suprantu, o jis nors tu ką! Keista... nukreipiau akis į langą, gal lietaus barbenimas padės užmigti? Stengiausi apie nieką negalvoti, kartoju sau, kad nebeuždavinėju sau klausimų, ką aš čia veikiu ar kodėl aš čia, nes atsakymą radau jau senokai: jeigu tik galėčiau, tai likčiau Kelyje visada, o kadangi bent jau kol kas tai neįmanoma, tai grįžtu į Kelią kiekvieną kartą, kai tik galiu. Pamečiau nueitų kilometrų skaičių ir iš nekantrumo vos sulaukiu galimybės „išeiti“, tačiau kiekvieną kartą vėl atsidūręs Kelyje vis dar jaučiu tą lengvą virpulį, liudijantį, kad mano vieta čia. Štai ir visi atsakymai. Žinoma, tikrieji klausimai ir atsakymai glūdėjo sukišti į giliausias sielos kertes ir užsklęsti storiausiomis sklendėmis, nes žinoju, kad jeigu tik pradėsiu juos kelti, jie gali viršyti mano jėgas, o jėgų privalėjau turėti. Nežinau, kada kūnas liovėsi priešintis, užmigau, bet rytas pasitiko žvarbus. Prabudęs nuo kaimynų bruzdesio ar blykčiojančių žibintuvėlių išlindau iš miegmaišio ir dirstelėjau į laikrodį – rodė lygiai pusę šešių. Kur jie taip skuba? Juk leistis slidžia, akmenuota įgriuva tamsoje ne pati geriausia mintis, reikėtų palaukti, kol bent kiek prašvis! Aišku, visi turi žibintuvėlius, bet ne pro šalį būtų įsijungti ne tik juos – dar ir smegenis.

– Ko taip anksti? – paklausiau kruopščiai besikuičiančio senyvojo Eriko iš Vokietijos. – Juk dar tamsu.

– Kelias ilgas, norisi nueiti kuo anksčiau, mano žingsnis lėtas, – atsakė šis. – O tu lauksi, kol prašvis? – dar paklausė skubiai baigdamas krautis kuprinę.

– Eisiu ir aš, – atsakiau kildamas, nors visai tuo nesidžiaugia, nes eiti tamsoje nėra gerai, bet dar blogiau eiti paskutiniam

ir stipriai atsilikti. Jeigu lauksi, kol prašvis, tai kiti piligrimai jau bus nukeliavę toli, jų nebepavysi, dienos Kelyje nėra jokių gyvenviečių, žmonių, pagalbos, tik kalnai, o kiti piligrimai pasirodys tik dar po dienos, tad nutikus nelaimei liktum vienas. Logika paprasta ir aiški, bet kūnui į tai nusispjaut, jis įjungė nuskriausto vaiko režimą ir viską darė labai lėtai: nedavei valgyti, neleidai išsimiegoti, tai pats ir sukis, o aš neskubėsiu! Prisiekiu, norėjau palikti jį vieną, bet, deja, dar neišmokau vaikščioti atskirai. Grasinamai jam pažadėjau, kad jeigu kada nors pavyks, tai būtinai iškeliausiu be jo!

— Ane? — pašaipiai paklausė kūnas, mano akimis pažvelgęs į kapinaites, kai pasišviesdamas žibintuvėliu ant galvos jau žirglioju siauru, šlaputėliu takeliu.

Piligrimų žibintuvėliai kartais būna mistiški. Tamsoje, ypač kai eini paskutinis, retsykiais regi keistus dalykus, nes atstumai tarp švieselių kinta, reljefas keičiasi, takas neretai vingiuoja kaip pasiutęs, o tie priešais judantys šviesos taškeliai atsiranda, vėl dingsta ir, regis, žaidžia tamsoje su tavimi formuodami pačius netikėčiausius grafinius piešinius. Ką tik matyta vinguriuojanti šviesų gyvatėlė staiga pavirto spirale, tada švieselės suplaukė į būrį, netrukus visos užgeso ir vėl įsižiebė. Kodėl? Ten kokia nors kliūtis, o gal pamatė kažką įdomaus visi susibūrė, išjungė ir žiūri? Tam tikra prasme tu žvelgdamas į švieses matai savo ateitį, nes netrukus būsi ten, kur jos yra dabar. Vienu metu net pasirodė, kad tos žibintuvėlių spingsulės tolumoje mirga kaip žvaigždės ir pratęsia dangų, bet tada grįžau į Žemę ir pastebėjau, kad viena švieselė juda truputį lėčiau ir atsilieka. Tai tikriausiai Erikas, iki jo kokie 600 metrų, o pirmosios dvi gal dvigubai toliau. Šios dienos Keliu eina 12 piligrimų — tiek švieselių suskaičiavau. Iš kokių jie šalių? Kam tai rūpi, svarbiau, kad

visi ateitų, bet gerai tos švieselės — taip dangaus piemenims kur kas lengviau ganyti savo avelės. Vėliau atstumai didės ir keisis, kas nors sustos pailsėti, kurį nors prispirs reikalas, galiausiai visi išsi-barstys ilgoje dienoje. Einu paskutinis, bet pavysiu, tik vytiš reikia lėtai, nes netrukus prasidės lekiančios žemyn statumos, pamaniau truputį spartindamas žingsnį žvarbiame Ispanijos rytmečio ore. Tu matai, dar vakar buvo vasara, o šiandien, žiū, ir ruduo, šyptelėjau baksnodamas takelį lazdomis. Tokiu tempu per savaitę pasensiu metais. Stabtelėjau. Kelias sparčiai leidosi žemyn, pasišviečiau kiek įmanydamas toliau, bet toliau nieko nesimatė, takelis dingo statumoje. Ką gi, prasidėjo... Metas rytinei mankštai, pasakiau sau mi-klindamas sustirusius rankų pirštus ir tvirčiau įsikibdamas į lazdas. Nekenčiu nusileidimų, galiu valandų valandas kaip ožys šokinėti į kalną, keldamas kitų piligrimų teisėtą pyktį: juk lipti sunku! O tu, jų šventu įsitikinimu, tyčia demonstruoji, kad ne! Bet leidžiantis valandų valandas žemyn keliai turi atlaikyti skaudžias perkrovas. Žinau piligrimų, kurie dėl skausmo leidžiasi atbulomis, neaišku, ar tai padeda, bet iš šalies atrodo juokingai, o man labiau patinka leistis kuo greičiau (žinoma, nepamirštant saugumo), ypač kai labai skauda kelius. Kodėl? Nes greitai leidžiantis trumpiau skauda.